Alternativni nacionalni program za mlade

mreža mladih hrvatske
croatian youth network

SADRŽAJ:

Zašto Alternativni nacionalni program za mlade? 1

Kako je nastao? 3

Kome je namjenjen? 5

Svjesni izbor prioriteta 7

Teme, ciljevi i mjere 10

1. PARTICIPACIJA MLADIH 10

2. RAD S MLADIMA 15

3. OBRAZOVANJE MLADIH 17

Na koji način pratimo? 20

Koja je uloga MMH i SRS? 24

Što smo zaključili? 26

Publikacija je izrađena uz podršku programa Impact4Values 2.0, u okviru projekta „Mreža mladih za politike za mlade: Jači sektor – kvalitetnije politike".
Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Zašto Alternativni nacionalni program za mlade?

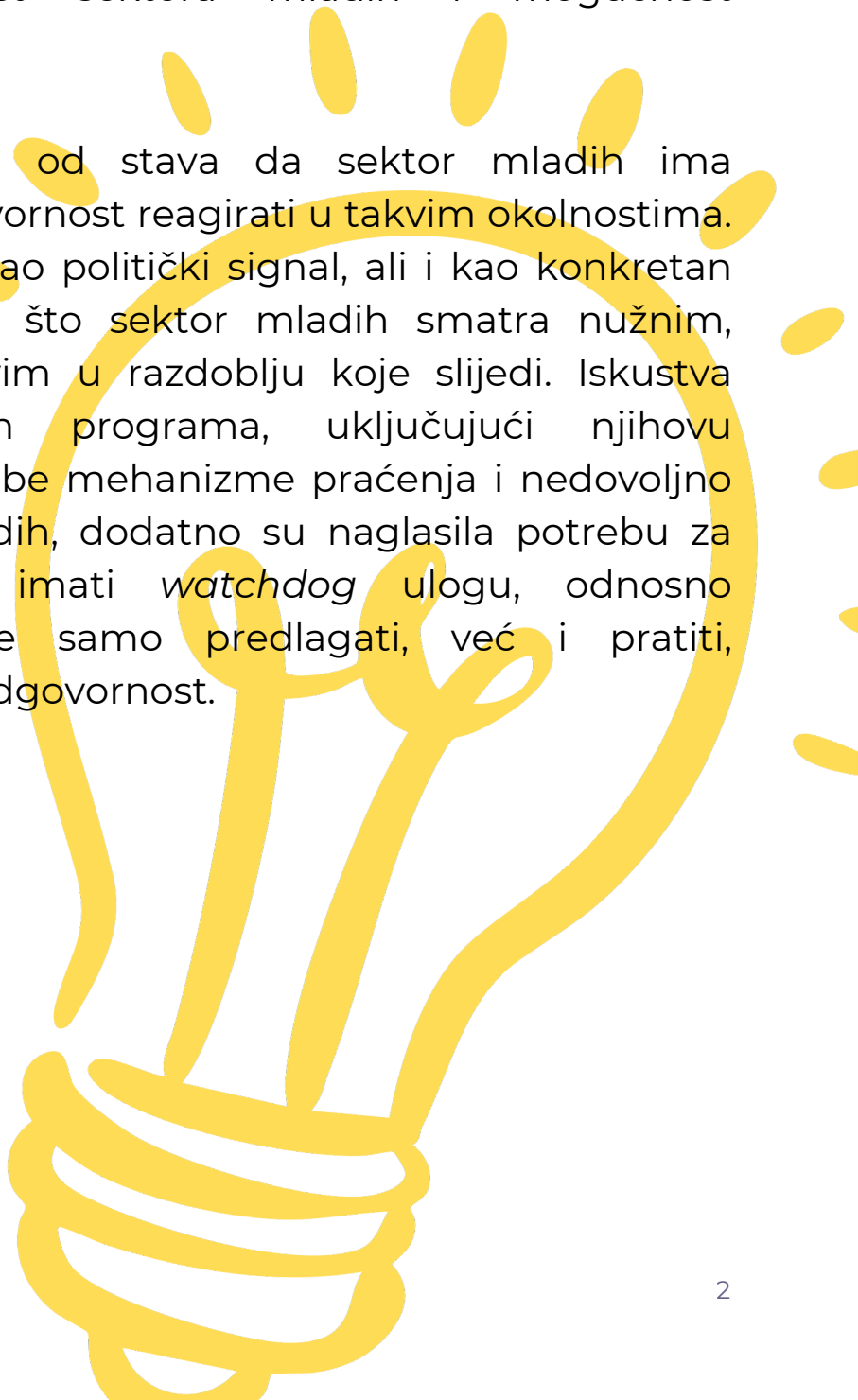
Ovaj dokument predstavlja Alternativni nacionalni program za mlade (dalje: Alternativni NPM), zagovarački i politički dokument koji dolazi iz sektora mladih, a koordinira ga Mreža mladih Hrvatske (dalje: MMH) u suradnji sa Stručnom radnom skupinom za praćenje kvalitete implementacije strateških dokumenata u području mladih u RH (dalje: Stručna radna skupina ili SRS). Njegova svrha nije zamijeniti institucionalni Nacionalni program za mlade, već artikulirati jasne, sektorski utemeljene prioritete. Kao nacionalna krovna organizacija udruga mladih i za mlade, s međunarodno priznatim statusom nacionalnog vijeća mladih, Mreža mladih Hrvatske ima posebnu odgovornost aktivno doprinositi razvoju, praćenju i unaprjeđenju politika za mlade u Republici Hrvatskoj. U skladu sa svojim Strateškim planom za razdoblje 2025. – 2027. godine, ali i u skladu s ulogom koju nacionalna vijeća mladih imaju na europskoj razini, MMH prepoznaje izradu Alternativnog nacionalnog programa za mlade kao legitimnu, nužnu i učinkovitu metodu zagovaranja u situaciji u kojoj je jedini važeći Nacionalni program za mlade prestao vrijediti 31. prosinca 2025., a novi dokument još nije usvojen.

U takvom kontekstu, Alternativni NPM predstavlja alat kojim sektor mladih preuzima aktivnu ulogu u definiranju političkih (*policy*) prioriteta, osigurava kontinuitet rasprave o politikama za mlade te sprječava daljnju marginalizaciju pitanja mladih u javnim politikama.

Ova metoda omogućuje sektoru da jasno artikulira zajedničke pozicije, uspostavi referentni okvir za zagovaranje i djeluje proaktivno, umjesto reaktivno, čime se jača i kvaliteta samih politika za mlade i položaj mladih u društvu.

Do trenutka izrade ovog dokumenta ne postoje javno dostupne informacije o početku izrade novog programa, njegovoj metodologiji, vremenskom okviru niti uključivanju relevantnih dionika. Takva situacija stvara politički i strateški vakuum u području politika za mlade, koji izravno utječe na kontinuitet javnih mjera, stabilnost sektora mladih i mogućnost dugoročnog planiranja.

Alternativni NPM polazi od stava da sektor mladih ima legitimitet, znanje i odgovornost reagirati u takvim okolnostima. Dokument je zamišljen kao politički signal, ali i kao konkretan alat koji jasno pokazuje što sektor mladih smatra nužnim, prioritetnim i neodgodivim u razdoblju koje slijedi. Iskustva dosadašnjih nacionalnih programa, uključujući njihovu ograničenu provedbu, slabe mehanizme praćenja i nedovoljno uključivanje sektora mladih, dodatno su naglasila potrebu za dokumentom koji će imati *watchdog* ulogu, odnosno dokumentom koji neće samo predlagati, već i pratiti, upozoravati i zahtijevati odgovornost.

Kako je nastao?

Alternativni nacionalni program za mlade rezultat je strukturiranog, participativnog i višemjesečnog procesa, u kojem su kombinirani različiti izvori znanja, iskustva i perspektiva sektora mladih. Proces izrade obuhvatio je konzultacije s mladima, organizacijama mladih i za mlade, te kontinuiranu raspravu unutar Stručne radne skupine, kao savjetodavnog i stručnog tijela. Stručna radna skupina uspostavljena je kao savjetodavno i stručno tijelo MMH s ciljem praćenja kvalitete implementacije strateških dokumenata u području mladih u Republici Hrvatskoj te jačanja uloge sektora mladih u tim procesima. SRS okuplja stručnjake iz različitih područja relevantnih za politike za mlade: od rada s mladima, obrazovanja i participacije do javnih politika, istraživanja i zagovaranja, čime osigurava interdisciplinarni i utemeljeni pristup izradi ovog dokumenta.

U tom kontekstu, Alternativni NPM nije proizvod izoliranog rada, već rezultat kontinuirane stručne rasprave i usuglašavanja unutar tijela koje je formirano upravo s ciljem jačanja kvalitete i odgovornosti u području politika za mlade. MMH u ovom procesu djeluje ne samo kao koordinatorica rada SRS-a, već i kao stručna organizacija s razvijenim kapacitetima, kompetentnim stručnjacima, stručnim timom te snažnim Upravnim odborom koji čini pet mladih osoba izabranih iz sektora mladih, odnosno iz redova članica MMH. Time se dodatno osigurava da je dokument utemeljen u realnim potrebama sektora, ali i podložan demokratskom nadzoru i političkoj odgovornosti unutar same Mreže.

Temelj dokumenta čine:

- rezultati javne ankete i drugih oblika konzultacija s mladima,
- doprinosi organizacija članica MMH prikupljeni kroz aktivnosti i interne procese,
- rasprave, komentari i usuglašavanja unutar Stručne radne skupine,
- strateška polazišta definirana u Strateškom planu MMH za razdoblje 2025. – 2027. godine[1] .

Uloga MMH u ovom procesu bila je koordinatorska i facilitatorska, s ciljem osiguravanja transparentnosti, uključenosti i usklađenosti s dugoročnim strateškim usmjerenjem Mreže. Stručna radna skupina imala je ulogu sadržajnog i političkog korektiva, osiguravajući da dokument ostane utemeljen u realnim potrebama sektora, ali i dovoljno ambiciozan u svojim zahtjevima.

Važno je naglasiti da ovaj dokument ne predstavlja konačnu verziju, već polazište za daljnji zajednički rad. Riječ je o argumentiranom i odgovorno formuliranom prijedlogu koji je namijenjen raspravi, doradi i usuglašavanju, prije svega unutar sektora mladih, s ciljem postizanja što šireg konsenzusa oko ključnih prioriteta politika za mlade. Vjerujemo da ovakav participativan model može i treba poslužiti kao inspiracija te model donošenja novog NPM-a od strane nadležnog Ministarstva.

[1] https://www.mmh.hr/uploads/document/doc/11/MMH_-_Strateski_plan_2025_-_2027.pdf

Kome je namijenjen?

Alternativni NPM prvenstveno je namijenjen sektoru mladih u Hrvatskoj odnosno organizacijama mladih i za mlade, radnicima s mladima, istraživačima i drugim akterima koji svakodnevno rade s mladima ili na pitanjima koja se tiču mladih. Dokument služi kao zajednički referentni okvir za zagovaranje, javne istupe i praćenje politika.

Alternativni NPM stoga treba razumjeti kao rezultat sektorskog procesa u kojem MMH ima koordinacijsku i reprezentativnu ulogu, dok sadržaj dokumenta proizlazi iz doprinosa organizacija mladih i za mlade, stručnjaka okupljenih u Stručnoj radnoj skupini te konzultacija s mladima.

Istovremeno, dokument nije usmjeren isključivo na donositelje odluka jer se ne obraća samo lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. On artikulira očekivanja sektora mladih prema javnim politikama te nudi strukturiran, argumentiran i utemeljen skup prioriteta koji mogu poslužiti kao polazište za dijalog, ali i kao kriterij za procjenu javnih odluka.

Dokument ima dvostruku funkciju: s jedne strane služi kao okvir za usuglašavanje prioriteta unutar sektora mladih, a s druge kao zagovarački alat prema donositeljima odluka i javnosti.

Dokument je također namijenjen:

- medijima, kao izvor relevantnih i sektorski usuglašenih stavova,
- istraživačima i stručnjacima, kao kontekstualni i analitički okvir,
- saveznicima iz drugih sektora, uključujući obrazovanje, socijalnu politiku i lokalnu samoupravu,
- mladima.

Svjesni izbor prioriteta

Alternativni nacionalni program za mlade svjesno je koncipiran kao fokusiran dokument. U kontekstu složenih i međusobno povezanih izazova s kojima se mladi suočavaju, ovaj dokument ne pokušava obuhvatiti sva područja javnih politika, već se usredotočuje na ona koja imaju najveći strukturni i dugoročni učinak.

U dokumentu se ne obrađuju detalji modela financiranja sektora mladih niti strukturama javnih natječaja. Iako je pitanje financiranja organizacija mladih i za mlade ključno za razvoj sektora, Alternativni NPM u ovoj fazi fokusira se na strukturne političke preduvjete za razvoj kvalitetnih politika za mlade. Rasprava o modelima financiranja i programskim prioritetima javnih natječaja predstavlja zaseban, ali usko povezan proces zagovaranja unutar sektora mladih.

Takav pristup nije slučajan niti proizlazi iz ograničenog razumijevanja potreba mladih. Naprotiv, on proizlazi iz dugogodišnjeg iskustva sektora mladih u praćenju i zagovaranju politika za mlade u Republici Hrvatskoj. Organizacije mladih i za mlade, uključujući Mrežu mladih Hrvatske, godinama upozoravaju na to da nacionalni programi za mlade ne bi trebali biti dugački popisi tematskih područja i općih želja, već strateški dokumenti s jasno postavljenim prioritetima i visokom razinom ostvarivosti u razdoblju njihove provedbe.

Dosadašnja iskustva s nacionalnim programima pokazala su da široko definirani dokumenti, koji pokušavaju obuhvatiti velik broj različitih politika i sektora, često dovode do fragmentirane provedbe, nejasne odgovornosti i ograničenog stvarnog učinka. Upravo zato ovaj dokument polazi od drugačije logike: od svjesnog strateškog izbora tematskih područja koja imaju potencijal stvoriti preduvjete za kvalitetnije javne politike za mlade u cjelini.

U tom smislu, odabrana su tri tematska područja:

1. participacija mladih,
2. rad s mladima (*youth work*),
3. obrazovanje mladih za aktivno građanstvo i političku pismenost.

Ova područja predstavljaju temeljne preduvjete za razvoj kvalitetnih politika za mlade. Bez stvarnih mehanizama participacije nema legitimnog uključivanja mladih u donošenje odluka. Bez sustavno uređenog rada s mladima nema infrastrukturne ni stručne osnove za kontinuirani rad s mladima u zajednici. Bez obrazovanja koje razvija kritičko mišljenje, građanske kompetencije i društvenu odgovornost nema dugoročne demokratske otpornosti ni aktivnog sudjelovanja mladih u društvu.

Alternativni NPM stoga polazi od stava da su upravo ova tematska područja ključni strukturni uvjeti za razvoj kvalitetnih i održivih mjera u drugim područjima javnih politika relevantnima za mlade. Jačanje participacije mladih, sustavno uređenje rada s mladima te razvoj obrazovanja za aktivno građanstvo i političku pismenost stvaraju temelj na kojem se mogu učinkovitije oblikovati i provoditi politike u područjima poput stanovanja, zdravlja ili zapošljavanja.

Izostavljanje pojedinih tema iz ovog dokumenta stoga ne znači da su ta područja manje važna za mlade, već predstavlja svjestan strateški izbor fokusiranja na temeljne uvjete koji omogućuju razvoj kvalitetnih i provedivih javnih politika za mlade. Alternativni NPM time jasno definira redoslijed prioriteta, polazeći od strukturnih preduvjeta koji omogućuju dugoročne i smislene javne politike za mlade.

Alternativni NPM svjesno ne preuzima strukturu službenog Nacionalnog programa za mlade. Dokument stoga ne uključuje detaljne operativne elemente poput rokova provedbe, financijskih planova ili formalnih indikatora. Takvi elementi pripadaju službenom strateškom dokumentu koji donosi Vlada Republike Hrvatske.

U ovom dokumentu mjere su namjerno formulirane kao politički zahtjevi i prioriteti sektora mladih, s ciljem usmjeravanja javnih politika i otvaranja prostora za njihovu detaljniju razradu u budućem službenom Nacionalnom programu za mlade.

Teme, ciljevi i mjere

1. PARTICIPACIJA MLADIH

Unatoč postojanju formalnih mehanizama sudjelovanja mladih u Republici Hrvatskoj, poput vijeća učenika, studentskih zborova, savjeta mladih, Dijalog EU s mladima (dalje: DEUM)[2] , stvarna razina utjecaja mladih na procese donošenja odluka ostaje ograničena, neujednačena i često simbolična. Participacija mladih i dalje se prečesto svodi na projektne aktivnosti, konzultativne procese bez jasnog učinka ili pojedinačne primjere dobre prakse, bez sustavnog pristupa, kontinuiteta i odgovornosti institucija.

Participacija mladih u ovom dokumentu promatra se kroz tri međusobno povezane razine: lokalnu razinu (savjeti mladih i lokalni participativni mehanizmi), nacionalnu razinu (savjetodavni procesi i javne politike) te europsku razinu (Dijalog EU s mladima i transpozicija njegovih preporuka u nacionalne politike).

Istraživanja recentne domaće literature ukazuju da formalna politička participacija mladih u Hrvatskoj ostaje nerazvijena i nedovoljno iskorištena[3] , unatoč tome što je u demokratskim sustavima ključan element održivosti i prilagodbe političkog sustava.

[2]https://mzom.gov.hr/istaknute-teme/mladi/dijalog-eu-a-s-mladima/7204; https://www.mmh.hr/vijesti/za-dijalogtrazimo-dijalog

[3]Ilišin, V., & Baketa, N. (2024). Constitutional values and political trust: Foundations for student democratic participation. Citizenship, Social and Economics Education, 23(2), 87–99.

Istraživanje provedeno na mladima diljem Hrvatske pokazuje da su faktori koji utječu na formalnu participaciju kompleksni i uključuju socijalizacijske procese, društvene mreže i individualne obrasce ponašanja, ali i da mladi često preferiraju neformalne oblike[4].

Posebno su izraženi izazovi u lokalnim zajednicama, gdje savjeti mladih često nemaju adekvatnu institucionalnu podršku, jasno definiranu ulogu ni dovoljno kapaciteta za smisleno sudjelovanje u procesima donošenja odluka. Iako zakonodavni okvir propisuje savjete mladih kao savjetodavna tijela predstavničke vlasti, praksa pokazuje da njihova uloga u mnogim sredinama ostaje neshvaćena i nedovoljno integrirana u lokalne političke procese. Istraživanja i analize ukazuju da velik dio jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (dalje: JLRS) savjete mladih percipira prvenstveno kao provedbena ili organizacijska tijela, umjesto kao mehanizme političkog savjetovanja i zastupanja interesa mladih, što značajno ograničava njihov stvarni utjecaj.

Istodobno, ne postoji cjelovit nacionalni okvir koji bi sustavno razvijao pismenosti mladih nužne za kvalitetno sudjelovanje u demokratskim procesima, npr. političku, građansku, medijsku i financijsku pismenost, niti su osigurani stabilni i dugoročni mehanizmi financiranja organizacija koje u tom području djeluju.

Nedostatak kontinuirane edukacije, mentorstva i profesionalne podrške članovima savjeta mladih, kao i osobama koje s njima rade unutar lokalnih uprava, dodatno doprinosi fragmentiranosti participativnih praksi i neujednačenoj kvaliteti sudjelovanja mladih u donošenju odluka na lokalnoj razini[5].

[4] Kovačić, M., Baketa, N., & Grus Bosak, A. (2025). Od razgovora do glasačke kutije: Faktori formalne političke participacije mladih u Hrvatskoj. Communication Management Review, 10(2).

[5] Kuzmanić et al. (2023). Prostori suradnje i putokazi za budućnost: Smjernice i preporuke za osiguravanje kvalitetnog rada savjeta mladih i participacije mladih u donošenju odluka. Info zona & Udruga Delta.

U tom smislu, jačanje participacije mladih predstavlja temeljno pitanje demokracije, ali i ključni preduvjet za kvalitetne politike za mlade u svim drugim područjima.

Ciljevi mjere:

- Osigurati stvarno, smisleno i kontinuirano sudjelovanje mladih u procesima donošenja odluka na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.
- Ojačati kapacitete mladih za sudjelovanje kroz sustavni razvoj građanskih, političkih, medijskih i financijskih pismenosti.
- Uspostaviti stabilne i održive mehanizme podrške participaciji mladih i organizacijama koje je provode.

Mjera 1. Sustavno jačanje savjeta mladih

- Razvoj nacionalnog programa edukacije za članove savjeta mladih (participativne metode, javne politike, zagovaranje, rad s JLRS-om).
- Edukacija i profesionalna podrška službenicima jedinica lokalne i regionalne samouprave koji rade sa savjetima mladih.
- Uvođenje mentorstva savjeta mladih s organizacijama mladih i za mlade.
- Razvoj alata za centralizirano praćenje i izvještavanje rada savjeta mladih i njihovog stvarnog utjecaja.

Mjera 2. Jačanje provedbe Dijaloga EU s mladima

- Izrada i provedba nacionalnog plana provedbe Dijaloga EU-a s mladima, s jasno definiranim ulogama institucija, JLRS-ova i organizacija civilnog društva (dalje: OCD).

- Sustavno uključivanje mladih iz ruralnih sredina i mladih s manje mogućnosti u aktivnosti provedbe DEUM-a.
- Izrada plana implementacije preporuka iz pojedinog ciklusa Dijaloga EU-a s mladima, koji bi Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (dalje: MZOM) u suradnji s drugim relevantnim ministarstvima trebao pripremiti u završnoj fazi konzultacija, kako bi se omogućilo sustavno praćenje njihove provedbe.
- Osiguravanje vidljivosti provedbe i praćenja učinaka preporuka koje proizlaze iz DEUM-a.

Mjera 3. Nacionalni program pismenosti mladih

- Razvoj modularnog nacionalnog programa političke, građanske, medijske, digitalne i financijske pismenosti mladih.
- Provedba programa u suradnji odgojno-obrazovnih ustanova osnovne i srednjoškolske razine, organizacija
- civilnog društva i programa rada s mladima. Uključivanje vanjskih stručnjaka i organizacija s iskustvom u tim područjima (gostujuća predavanja, radionice, digitalni alati).

Mjera 4. Višegodišnje programsko financiranje participacije mladih

- Uvođenje trogodišnjeg programskog financiranja organizacija mladih i za mlade koje provode programe participacije, pismenosti i demokratskog sudjelovanja, a koji natječaj će se provoditi svake godine.
- Smanjenje ovisnosti o kratkoročnim projektnim ciklusima i osiguravanje stabilnosti provedbe.

SUDIONICI U PROVEDBI	
Mjera	**Potencijalni suradnici**
1. Sustavno jačanje savjeta mladih	MZOM; JLRS-ovi; savjeti mladih; MMH i članice
2. Jačanje provedbe Dijaloga EU s mladima	MZOM; AMPEU; MMH; organizacije mladih i za mlade; savjeti mladih; JLRS-ovi
3. Nacionalni program pismenosti mladih	MZOM; škole i odgojno - obrazovne ustanove; MMH; organizacije civilnog društva; vanjski stručnjaci
4. Višegodišnje programsko financiranje participacije mladih	MZOM; nadležna tijela za financiranje OCD-a (Ured za udruge VRH); MMH; organizacije mladih i za mlade; savjeti mladih

2. RAD S MLADIMA

Rad s mladima u Hrvatskoj i dalje nije jasno definiran niti sustavno prepoznat u institucionalnom i kvalifikacijskom okviru. Iako je prisutan u praksi, strateškim dokumentima i europskim politikama, izostaje jasno razumijevanje što se pod pojmom rad s mladima podrazumijeva, tko ga provodi i prema kojim standardima. Zaključci projekta Building Bridges: Youth Work Alliance Development[6] jasno ukazuju da je definiranje rada s mladima i uloge s mladima temeljni preduvjet za bilo kakav daljnji, smislen i održiv razvoj sektora rada s mladima u Hrvatskoj. Projektni proces, utemeljen na nacionalnim i međunarodnim iskustvima te zajedničkoj refleksiji zajednice prakse, potvrdio je da bez jasnog pojmovnog, profesionalnog i kvalifikacijskog okvira nije moguće sustavno razvijati kvalitetu, etiku, obrazovanje ni institucionalno prepoznavanje rada s mladima. Upravo zato Alternativni NPM u ovom području zadržava svjesno fokusiran pristup, ograničen na definiranje rada s mladima i njegovo pozicioniranje u kvalifikacijskom okviru, bez širenja na sve aspekte i dimenzije rada s mladima u ovoj fazi dokumenta.

Ciljevi mjere:

- Jasno definirati rad s mladima i ulogu radnika s mladima u hrvatskom kontekstu.
- Uvrstiti zanimanje radnika s mladima u Hrvatski kvalifikacijski okvir.
- Osigurati temelj za profesionalizaciju, kvalitetu i prepoznatljivost rada s mladima.

[6] Gambiroža Staković, V. (2026). Prioriteti rada s mladima u Hrvatskoj: Building Bridges – Youth Worker Alliance Development. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske.

Mjera 1. Definiranje rada s mladima

- Izrada i usvajanje zajedničke definicije rada s mladima u suradnji sa sektorom, na temelju europskih smjernica i nacionalnih iskustava.

Mjera 2. Kvalifikacijski okvir

- Uvrštavanje zanimanja radnika s mladima u Hrvatski kvalifikacijski okvir.
- Razvoj standarda zanimanja i ishoda učenja, uz uvažavanje različitih puteva ulaska u profesiju.

Mjera 3. Nacionalna koordinacija

- Uspostava nacionalne radne skupine za provedbu Europske agende o radu s mladima u Hrvatskoj, s ulogom praćenja, evaluacije i izvještavanja.

SUDIONICI U PROVEDBI	
Mjera	**Potencijalni suradnici**
1. Definiranje rada s mladima	MZOM; NORMA; MMH; stručnjaci iz sektora mladih
2. Kvalifikacijski okvir	MZOM; NORMA; Državni zavod za statistiku; obrazovne i stručne institucije
3. Nacionalna koordinacija Europske agende za rad s mladima	AMPEU; MZOM, NORMA; MMH; relevantne organizacije iz sektora mladih

3. OBRAZOVANJE MLADIH

Formalni obrazovni sustav u Hrvatskoj nedovoljno sustavno razvija kompetencije mladih za aktivno građanstvo, demokratsko sudjelovanje i razumijevanje društvenih i političkih procesa. Iako su građanski odgoj i obrazovanje prepoznati kao važni elementi obrazovanja, njihova provedba ostaje neujednačena, fragmentirana i u velikoj mjeri ovisna o lokalnim inicijativama ili pojedinačnim školama. Teme poput političke pismenosti, medijske pismenosti, financijske pismenosti i participacije mladih često se obrađuju parcijalno, bez jasnog kontinuiteta i bez sustavne poveznice s praksom demokratskog sudjelovanja.

Recentna domaća istraživanja dodatno upozoravaju da ovakav pristup obrazovanju ima dugoročne posljedice na odnos mladih prema demokraciji i političkom sustavu. Empirijski podaci pokazuju da je povjerenje mladih u političke institucije izrazito nisko, dok je prihvaćanje temeljnih demokratskih vrijednosti među mladima slabije nego u starijim generacijama. Sudjelovanje mladih u institucionalnim oblicima politike kontinuirano opada, a politička socijalizacija u mladosti pokazuje se ključnom za kasnije obrasce sudjelovanja, što znači da se izostanak sustavne podrške u obrazovanju ne može promatrati kao prolazni problem.[7]

Istodobno, analize organizacija civilnog društva i istraživačkih institucija ukazuju da formalni obrazovni sustav rijetko pruža mladima prilike za iskustveno učenje, kritičku raspravu i stvarno uključivanje u procese odlučivanja. Mladi se često obrazuju o demokraciji, ali rijetko imaju priliku demokraciju prakticirati.

[7] Ilišin, V., & Baketa, N. (2024). Constitutional values and political trust: Foundations for student democratic participation. Citizenship, Social and Economics Education, 23(2), 87–99.

Kao rezultat, razvija se distanca prema institucijama i percepcija da sudjelovanje nema stvaran učinak, što dodatno slabi motivaciju mladih za političko i društveno angažiranje. Iako brojni nacionalni strateški i sektorski dokumenti adresiraju pojedine aspekte obrazovanja i razvoja kompetencija mladih, oni to čine bez jasne i operativne poveznice s participacijom mladih i njihovim stvarnim uključivanjem u društvo i procese donošenja odluka. Takav fragmentiran pristup propušta priliku da obrazovni sustav postane jedan od ključnih mehanizama jačanja demokratske kulture, participacije mladih i otpornosti demokratskog poretka u cjelini.[8]

Ciljevi mjere:

- Osigurati sustavno obrazovanje mladih za aktivno i odgovorno građanstvo.
- Povezati formalno obrazovanje s neformalnim učenjem i radom s mladima.
- Ojačati kapacitete mladih za sudjelovanje u demokratskim procesima.

Mjera 1. Sustavna integracija građanskog odgoja i obrazovanja

- Uvođenje jasnog, obveznog i kvalitetno strukturiranog građanskog odgoja i obrazovanja u osnovne i srednje škole.

Mjera 2. Uključivanje organizacija civilnog društva u obrazovni sustav

- Uključivanje OCD-a kroz javne pozive, partnerske programe i druge oblike institucionalne suradnje.
- Omogućavanje školama suradnje s vanjskim stručnjacima i organizacijama kroz javne pozive, radionice i gostujuća predavanja

[8] Farah et al. (2025). Civic education in vocational education and training. GONG.

Mjera 3. Poseban fokus na ruralna područja i mlade s manje mogućnosti

- Provoditi prilagođene mjere za škole i zajednice u ruralnim sredinama i za mlade iz ranjivih skupina.

SUDIONICI U PROVEDBI	
Mjera	**Potencijalni suradnici**
1. Sustavna integracija građanskog odgoja i obrazovanja	MZOM; Agencija za odgoj i obrazovanje; škole (osnovne i srednje) te javne ustanove za odgoj i obrazovanje
2. Uključivanje organizacija civilnog društva u obrazovni sustav	MZOM; škole; organizacije civilnog društva (MMH, članice MMH); vanjski stručnjaci
3. Poseban fokus na ruralna područja i mlade s manje mogućnosti	MZOM; škole u ruralnim sredinama; JLRS-ovi; organizacije mladih i za mlade; programi rada s mladima

Na koji način pratimo?

Kako bi Alternativni nacionalni program za mlade bio ne samo zagovarački dokument, već i alat za praćenje stvarnih pomaka u politikama za mlade, u nastavku su definirani orijentacijski pokazatelji napretka i načini praćenja provedbe. Ovi pokazatelji nisu zamišljeni kao tehnički ili administrativni indikatori, već kao orijentiri koji omogućuju sektoru mladih, MMH i Stručnoj radnoj skupini da procjenjuju u kojoj mjeri se predloženi ciljevi i mjere reflektiraju u javnim politikama i praksi.

1. Participacija mladih

Što želimo vidjeti?	Kako znamo da se događa?	Kako pratimo?
Jačanje stvarnog utjecaja savjeta mladih	Savjeti mladih imaju jasnu ulogu u lokalnim procesima, redovito se konzultiraju i njihove preporuke se razmatraju	Analiza odluka JLRS-a, izvještaji savjeta mladih, javno dostupni zapisnici
Sustavna provedba Dijaloga EU s mladima	Postoji jasan nacionalni okvir, kontinuitet provedbe i vidljivost preporuka	Praćenje nacionalnih planova, izvještaja i odgovora institucija
Povećanje kapaciteta mladih za sudjelovanje	Mladi imaju prilike za razvoj političke, građanske i medijske pismenosti	Analiza javnih programa, poziva i financiranja
Stabilniji uvjeti za organizacije mladih	Organizacije imaju višegodišnju podršku za rad na participaciji mladih	Praćenje modela financiranja i natječaja tijela javne vlasti

2. Rad s mladima

Što želimo vidjeti?	Kako znamo da se događa?	Kako pratimo?
Jasna definicija rada s mladima	Postoji usuglašena i službeno prepoznata definicija	Analiza strateških i normativnih dokumenata
Prepoznavanje zanimanja radnika s mladima	Zanimanje je uvršteno u kvalifikacijski okvir	Praćenje HKO-a i povezanih pravilnika
Početak profesionalizacije	Razvijeni standardi zanimanja i ishodi učenja	Praćenje procesa i radnih skupina
Nacionalna koordinacija Europske agende za rada s mladima[9]	Uspostavljeno tijelo ili mehanizam praćenja	Analiza institucionalnih odluka i izvještaja

[9] https: //www.growingyouthwork.eu/context/eywa/

3. Obrazovanje mladih

Što želimo vidjeti?	Kako znamo da se događa?	Kako pratimo?
Sustavnija provedba građanskog obrazovanja	GOO je jasno strukturiran i dostupniji svim učenicima	Analiza kurikularnih dokumenata i prakse
Povezivanje obrazovanja i participacije	Mladi imaju prilike demokraciju učiti kroz praksu	Analiza školskih programa i suradnji s OCD-ima
Uključivanje OCD-a u obrazovanje	Organizacije sudjeluju kao partneri u provođenju obrazovanih programa	Praćenje javnih poziva, projekata i programa
Fokus na mlade s manje mogućnosti	Programi su dostupni i izvan urbanih sredina	Analiza teritorijalne i socijalne dostupnosti

Koja je uloga MMH i SRS?

MMH će, u suradnji sa Stručnom radnom skupinom, koristi ovaj dokument i predložene pokazatelje kao osnovu za sustavno zagovaranje, javne istupe i praćenje razvoja politika za mlade. Svrha ovog praćenja nije administrativna kontrola, već osiguravanje političke odgovornosti, transparentnosti i kontinuiteta u odnosu prema mladima i sektoru mladih.

Istodobno, Alternativni nacionalni program za mlade ne predstavlja odustajanje od zagovaranja službenog Nacionalnog programa za mlade. Naprotiv, ovaj dokument predstavlja poziv na hitno pokretanje postupka izrade novog službenog strateškog okvira, s jasno definiranim tematskim područjima, uključujući participaciju mladih, rad s mladima te obrazovanje za aktivno građanstvo, kao njegove sastavne i neizostavne elemente.

MMH ovim putem poziva nadležno ministarstvo na žurno osnivanje radne skupine za izradu Nacionalnog programa za mlade, koja će raditi na participativan, uključiv i hrabar način, uz stvarno uključivanje mladih, organizacija mladih i za mlade te drugih relevantnih dionika. Proces izrade nacionalnog dokumenta mora biti transparentan, otvoren i vođen stvarnom brigom za položaj mladih i kvalitetu politika za mlade, a ne isključivo administrativnim ili formalnim razlozima.

Kao nacionalno vijeće mladih odnosno savez koji okuplja najveći broj organizacija mladih i za mlade u Republici Hrvatskoj te već više od dva desetljeća kontinuirano djeluje na unapređenju politika za mlade, MMH se stavlja na raspolaganje za stručnu podršku, savjetovanje i konzultacije u procesu izrade službenog Nacionalnog programa za mlade. Ova spremnost na suradnju proizlazi iz jasnog stava da je kvaliteta procesa jednako važna kao i kvaliteta konačnog dokumenta.

Istodobno, MMH i Stručna radna skupina zadržavaju svoju neovisnu i zagovaračku ulogu. U tom smislu, MMH će nastaviti upozoravati na propuste, nedostatke i izostanak političke volje kada je to potrebno, dosljedno se zalažući za interese svih mladih i cijelog sektora mladih.

Spremnost na suradnju ne podrazumijeva spremnost na povlačenje pod pritiske, relativiziranje problema ili odustajanje od jasno postavljenih zahtjeva. Uloga MMH u ovom procesu ostaje dosljedna njezinu mandatu i vrijednostima: biti odgovoran partner, ali i jasan zagovarač, biti konstruktivan sugovornik, ali i kritički korektiv.

Što smo zaključili?

Alternativni nacionalni program za mlade predstavlja fokusiran, utemeljen i politički jasan odgovor sektora mladih na izostanak važećeg strateškog okvira za politike za mlade nakon isteka Nacionalnog programa za mlade 31. prosinca 2025. godine. Dokument ne pretendira zamijeniti službeni nacionalni program, već jasno artikulira prioritete koje sektor mladih smatra nužnima za kvalitetan razvoj politika za mlade u nadolazećem razdoblju.

Odabirom tri tematska područja: participacije mladih, rada s mladima te obrazovanja za aktivno građanstvo, dokument svjesno stavlja naglasak na strukturne preduvjete bez kojih nije moguće dugoročno unaprijediti položaj mladih niti razvijati učinkovite i uključive javne politike. Ova područja prepoznata su kao zajednički nazivnik brojnih izazova s kojima se mladi suočavaju, ali i kao poluge promjene koje imaju potencijal za širok i dugoročan učinak.

Predloženi ciljevi i mjere oslanjaju se na postojeća istraživanja, iskustva prakse i strateška usmjerenja, ali istodobno jasno ukazuju na praznine u postojećim politikama i potrebu za odlučnijim institucionalnim djelovanjem.

Poseban naglasak stavljen je na participativne mehanizme, jačanje kapaciteta mladih i stabilnost okvira unutar kojeg djeluju organizacije mladih i za mlade, čime se dodatno naglašava važnost kontinuiteta i sustavnosti u pristupu.

Alternativni NPM ujedno služi kao alat za zagovaranje i praćenje, koji omogućuje sektoru mladih da dosljedno i argumentirano prati razvoj politika, upozorava na izostanak napretka te potiče odgovornost donositelja odluka. Dokument je otvoren za daljnju razradu i usuglašavanje unutar sektora, ali u ovom obliku već postavlja jasne političke smjernice koje ne ovise o kratkoročnim ciklusima ili pojedinačnim projektima.

MMH i Stručna radna skupina ovim dokumentom potvrđuju svoju spremnost na suradnju, ali i na dosljedno zagovaranje interesa mladih. U tom smislu, Alternativni nacionalni program za mlade treba promatrati kao polazište za dijalog, ali i mjerilo ozbiljnosti budućih institucionalnih koraka u području politika za mlade.

Alternativni nacionalni program za mlade

Zagreb, 2026.